

Men doet niet wat men kan.

<https://hdl.handle.net/1874/352299>

g.c.

7

MEN DOET NIET

WAT MEN KAN.

TWEEDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN.

Drukkers van het Nederlandsche Zendingenootschap.

1833.

No. XXXIX.

NEW YORK

W. A. BENTLEY

W. A. BENTLEY

NEW YORK

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendelinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes, ter bevordering van Evangelische kennis en Godzaligheid, ook bij mingeoefenden; —
namelijk: R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN
MARKEN, J. CLARISSE, A. L. M. Phil. en
Theol. Doct. en Prof., A. DE VRIES,
L. EGELING, J. C. VORSTMAN, R. ADRIANI,
Predikanten te Amsterdam, Hoorn, Leyden

en Rotterdam; overeenkomstig hun Ambt en Bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen Landgenooten aan; erkennende intusschen geene Uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de Drukkers dezes, onderteekend is.

M. W. J. Stonen

Men doet niet wat men kan.

Het is voor iemand, die den weg naar den hemel heeft leeren kennen en bewandelen, meermalen eene aandoenelijke opmerking, als hij, bij en rondom zich eene menigte menschen onnadenkend en loszinnig den dood en het regtvaardig oordeel Gods ziet te gemoet gaan; en dat, schoon zij wel weten en soms ook wel willen bekennen, dat zij nog niet bereid zijn voor dien grooten overstap. Hoe is zulk eene zorgeloosheid toch mogelijk? Veel en velerlei laat zich hierop antwoorden: maar eene der voorname oorzaken zal wel zijn, dat de mensch, schoon wetende en bekennende dat hij niet is die hij zijn moest, en niet doet wat hij behoorde te doen, echter zich valschelijk inbeeldt, dat hij doet wat hij kan. Er is nauwelijks eenig gezegde, dat ik veelvuldiger hoorde uit den mond van menschen, die ik vriendelijk ernstig vermaande en opwekte tot bekeering, dan dit: *ik doe, wat in mijn vermogen is.* Het is of zij dit van malkander geleerd en malkander in gegeven hebben. En wat erger is

zij zeggen dit, niet als een ijdele uitvlugt, waarvan zij zelf de nietigheid wel gevoelen, maar zij spreken dus in volle meening, dat zij de waarheid zeggen.

Ongelukkige verblinding! Terwijl wij niet anders kunnen of durven, dan ons zelve in mindere of meerdere mate schuldig noemen, heeft het arglistig hart terstond de versooning gereed: » al doe ik niet al wat ik moest, niemand is volmaakt, ik doe toch mijn best, en van niemand kan immers meer dan in zijn vermogen is, geverg'd worden? »

Ik wil nu niet onderzoeken, of wij, indien wij inderdaad deden wat wij vermogen, daarmede voor God onschuldig zijn zouden; ik wil niet vragen, of wij arme kranke zondaren met al de inspanning van onze verlamde krachten, Hem kunnen behagelijk zijn: het antwoord op deze vraag laat ik aan uw eigen nadenken over. Ik wilde u, mijn lieve medemenschen! aan het verstand brengen, en, zoo ik kon, op het harte drukken, *hoe grootelyks gy dwaalt en u zelven bedriegt, als ge meent, dat ge doet wat ge kunt.* Ik wilde u leeren, *waar uit deze dwaling voortspruit.* Ik wilde u doen opmerken, *hoe dwaas, hoe schandelyk en verderfelyk het is, dus te denken.* Ik wilde u goeden raad geven, *opdat gy genezen moogt worden van deze*

dwaling, die meenig een in slaap wiegt en doet voortslapen, tot dat hij zijne oogen in eene vreesselijke eeuwigheid te laat openen zal.

I. Gij bedriegt u, als ge meent dat ge doet wat ge kunt.

Niemand doet wat in zijn vermogen is.

Ik moet dit gezegde nader verklaren. Wij spreken hier niet van van der menschen bedrijf in tijdelijke zaken, in hun beroep en broodgewin. Als wij een knap huisvader van een talrijk huisgezin hoorden zeggen: « ik doe al wat ik kan voor mijne kinderen, » wij zouden hem kunnen gelooven, want waarlijk menigeen slooft zich dagelijks af en moet zich afsloven om voor de zijnen een stuk brood te winnen; menigeen slooft en draaft om tijdelijk gewin, als of daarin zijne zaligheid gelegen ware. Maar als wij een lidmaat der christelijke gemeente, die vermaand wordt tot bekeering, hooren zeggen: « ik doe wat in mijn vermogen is, om voor mijne onsterfelijke ziel te zorgen, » dan zal ieder die wijs is, en weet wat het in heeft zijne zaligheid uittewerken, dien mensch beklagen en denken: arme blinde mensch! gij beseft niet wat ge *doet*, wat ge doen *moest*, en wat ge zoudt *kunnen* doen. Om u hiervan te overtuigen, zal het best zijn, dat ik u in

eenige bijzonderheden aanton, wat wij behoorden te doen tot behoudenis van onze zielen, wat wij konden doen, en echter verzuimen; dan zult gij het moeten erkennen: « ik doe in de allergewichtigste zaak niet, wat ik konde doen; mijn roemen is leugentaal, en alle mijne verschooningen zijn dwaas en nietig.»

I. *De kennis van de leer der zaligheid wordt verwaarloosd.*

Om behouden te worden voor de eeuwigheid is ten hoogste noodig, dat wij eene rechte kennis hebben van God en van den weg der zaligheid, dien Hij ons in zijn woord geopenbaard heeft. Dit heeft geen bewijs noodig: onbekend maakt onbemind. Daarom zeide de Godspraak tot het volk van Juda, *mijn volk is uitgeroeid, omdat het geene kennis heeft* (1). Maar hoedanig is nu de kennis van velen onder ons? Misschien zijn zij, hoewel reeds volwassen, nog geene lidmaten der gemeente. Of op eene koude en schrale belijdenis aangenomen, vergeten zij van tijd tot tijd, al meer en meer, wat zij in vroegere jaren geleerd hebben; zij oefenen zich niet in de beste en zaligste waarheden; zij nemen zelden of nooit, behalven misschien des zondags als zij ter kerk gaan, den bijbel

(1) Hosea IV: 6.

in de hand; er is geene de minste leesgierigheid, geen het minst nadenken. En durft gijlieden nog zeggen: « ik doe wat in mijn vermogen is ? » Misschien verschoont ge u nu nog en zegt: « ik heb geen tijd, mijn beroep laat het mij niet toe. » Eene ijdele en schandelijke versooning! Gij hebt dagelijks tijd om te eten, te drinken, te slapen, maar niet om uwen Schepper en Zaligmaker beter te leeren kennen! Zoudt ge niet dagelijks gemakkelijk hier toe een half uurtje kunnen uitzuinigen? Neen! Gij doet niet wat wat ge kunt.

II. *De openbare godsdienst wordt klein geacht.*

Tot bevordering van de zaligheid onzer zielen is hoogst nuttig en dienstbaar, dat wij de openbare godsdienst, vooral op den dag des Heeren getrouw bijwonen. Hier vereenigen wij ons met onze gemeente om den allerhoogsten God de Hem verschuldigde hulde toetebrengeu in onze schuldbelijdenissen, gebeden en dankzeggingen; hier spreekt de genadige God tot ons door zijn woord en geest; hier laat Hij ons den weg tot het eeuwige leven aanwijzen. Maar van velen worden deze godsdienstige zamenkomsten, indien al niet geheel verzuimd, tragelijk bijgewoond. Zelfs zijn er die door dagelijkschen arbeid, door nering en koopmanschap

zichzelven de gelegenheid ontstelen om wat goeds te gewinnen voor hunne zielen, terwijl anderen den dag des Heeren misbruiken tot ontijdige uitspanning, en liever dien geheelen dag hunne vrienden, dan Gods huis bezoeken. En kunt gijlieden dan nog zeggen: « ik doe wat in mijn vermogen is ? » Of wordt ge misschien gehinderd door de bezwaren van uw huisgezin, door de noodige bezorging van uwe kinderen? Maar kon en moest de inschikkelijkheid en gediensigheid van den vader en de moeder des huisgezins voor elkander, dat bezwaar niet opheffen? Zoudt ge niet reeds lang hieromtrent een goed overleg gemaakt hebben, indien ge door deze schikking eenig aanmerkelijk tijdelijk voordeel voor uw huisgezin kondt gewinnen? Zoo hebt ge dan uw aardsch belang liever dan de gunst van God; zoo doet ge niet wat ge zoudt kunnen doen.

Een *derde* bewijs.

III. *De huisselijke godsdienst wordt verzuimd.*

Tot bevordering van het welzijn onzer zielen is ook zeer dienstig, dat men de huisselijke godsdienst waarneme; dat de ouders met elkander, met hunne kinderen en huisgenooten, dagelijks eene kleine wijle tijds (korter of langer, naar dat de huisselijke omstandigheden dit toelaten) afzonderen,

om iets uit Gods woord te lezen, zamen daar over te spreken, Hem te aanbidden en te danken. Hoe betamende is het, dat menschen, die onder hetzelfde dak wonen, die door de naauwste banden zijn aaneen gebonden, die met elkander deelen in dezelfde zegeningen en beproevingen, die elkander zoo veel goed en kwaad doen kunnen, en meermaal doen; hoe betamend, dat zulke menschen ook met elkander voor God schuld belijden, bidden en danken! Hoe ras verachten wij in de beste kennis; hoe ligt vergeten wij, hetgeen wij geleerd hebben; hoe gemakkelijk wordt het besef van de goddelijke en hemelsche dingen in ons geheel uitgedoofd, als men dagelijks van den morgen tot den avond alleen in de aardsche dingen woelt! Maar de gemeenschappelijke huisselijke godsdienst roept ons tot God en tot verootmoediging voor Hem. O! hoeveel kwaads kan en zal hierdoor geweerd, hoeveel goeds hierdoor in het huisgezin gesticht worden! Maar hoe zeldzaam zijn deze huisgezinnen! Hoe zeldzaam zulke huisvaders en moeders! Eu durft gij nu nog zeggen; » ik doe wat in mijn vermogen is? Lieve menschen! Gij bedenkt niet wat ge zegt. Maar misschien hebt ge weder velerlei verschooningen: » dit schikt zich niet met mijn huisgezin.» Eene schandelijke verschooning! Het schikt zich wel, om dagelijks zamen te eten en te drin-

ken, om van de goede gaven Gods het ligchaam te voeden en te sterken: maar het kan zich in dat huisgezin niet schikken, om zamen in godsdienstige overdenkingen, in dankzeggingen en gebeden zijnen hemelschen Weldoener te verheerlijken, en dus de veel kostelijker ziel te voeden en te helpen voor dat eeuwige leven. Of zegt gij: « ik heb geene bekwaamheid of vrijmoedigheid om voorganger en voorbidder in en met mijn huisgezin te zijn.” Maar gij kunt dan tot uw behulp en handleiding een of ander stichtelijk boek bij den bijbel voorlezen, gij kunt voor de huisselijke gebeden u van een en ander formulier-gebed bij afwisseling bedienen, waartoe uwe leeraars of christelijke bekenden en vrienden u gaarne zullen behulpzaam zijn. Neen! gij doet ook in dit opzigt niet, wat gij kunt.

Een vierde bewijs.

IV. Ook wordt het eenzame gebed nagelaten.

De liefhebbende Zaligmaker, die zoo wel weet, wat voor onze zielen goed en nuttig is, zegt tot ons: *Als gij bidt, gaat in uwe binnenkamer, en de deur gesloten hebbende, bidt uwen Vader die in het verborgen is* (1), Hij zelf is ons met zijn voorbeeld voorgegaan.

(1) Matth. VI: 6. Hoofdst. XIV: 23.

Hier in de stille eenzaamheid behoeft geene menschenvrees, geene ongeschiktheid ons te binderen; hier kunnen wij in onze eigene taal, met onze eigene woorden, hoe gebrekkig die ook zijn, ons hart voor God uitstorten, die weet wat in ons is, en wat wij meenen; hier kunnen wij onze verborgenste nooden aan Hem klagen, onze schandelijkste zonden onbelemmerd voor Hem belijden; hier in die biddende eenzaamheid is raad voor den armen schuldigen zondaar; hier is kracht te vinden in den strijd tegen de zonde; troost in onze droefenis, hulp in onze nooden en bezwaren; hier oefent men gemeenschap met God en den dierbaren Zaligmaker, hier leert men de weg naar den hemel vinden. Maar ook dat eenzame bidden is bij velen zeldzaam, en wordt door anderen geheel verzuimd. En durft gij dan nog zeggen: « ik doe wat in mijn vermogen is? » Toen uw vader of moeder, of echtgenoot, of een geliefd kind dood krank was; toen eenig ander gevaar of ongelegenheid u drukte, hebt ge een eenzaam plaatsje gezocht, en daar u neêrgebogen voor God en om hulp geroepen, maar nu vergeet ge uwen Weldoener; nu vergeet ge het eenzaam gebed en wilt uwe kniën niet buigen voor Hem. Neen! gij doet niet wat gij kunt.

Een vijfde bewijs.

V. *Ook de opvoeding onzer kinderen nemen wij niet ter harte, gelijk wij dit konden doen.*

Wie zijn ons nader dan onze kinderen? Men zou dus met reden verwachten, dat wij voor het welzijn van deze onze lievelingen, alles zullen doen wat in ons vermogen is; en dit te meer, daar dit eene der duurste plichten is, die God ons heeft opgelegd. Maar hoe is het hiermede gesteld? Ik spreek nu niet van zulken, die de godsdienstige opvoeding hunner kinderen geheel verwaarloozen: zelfs beter gezinde ouders zijn hier dikwijls onverschoonlijk traag en nalatig. Gij zorgt dat uwe kinderen leeren lezen en schrijven; dat zij vervolgens een ambacht leeren, of op eenige andere wijze tot een eerlijk bestaan komen: hiertoe spaart menig vader geene moeite en kosten; hiertoe wekt ge uwe kinderen gedurig tot naarstigheid en leergierigheid; ge onderzoekt naar hunne vorderingen en zijt blijde, als ge dezelve moogt bemerken. Zoo veel kunt ge, zoo veel doet ge voor hunne tijdelijke en lichamelijke belangen. Dit is billijk en goed: maar zorgt ge nu ook met zoo veel oplettendheid, met zoo veel zorg, met zoo veel inspanning voor hun geestelijk en eeuwig welzijn? Spreekt

ge hiervan ook tot hen, gelijk ge met hen spreekt over hun tijdelijk geluk? Herrinnert en wekt ge hen tot het onderzoek van Gods woord, tot het stille gebed, gelijk ge hen wekt tot arbeidzaamheid en leergierigheid? Misschien zoekt ge hen door eene beschaafde opvoeding en welgemanierde zeden aangenaam en bevallig te maken voor de menschen; maar verlangt gij even zeer, en nog meer, dat zij door de verandering en vernieuwing van hunne harten, door eene vroege bekeering aangenaam en gevallig mogen worden in het oog van God? Neen! zullen velen zeggen: maar ik hoor te gelijk ook uwe verschooningen. De een zegt: » de kinderen zijn thans zoo ongezeglijk, veel erger dan toen ik jong was; ik weet ze dikwijls niet te besturen; zij willen naar de ouders niet luisteren.» Gij spreekt heelaas! al dikwijls de waarheid: maar wie zijn veelal de eerste oorzaken van de ongezeglijkheid der kinderen? Het zijn de ouders zelf, die hen niet van de vroegste jonkheid af, aan gehoorzaamheid en ondergeschiktheid gewennen; hen niet van jongsaf wat goeds geleerd hebben. Een ander zegt: « ik heb geen' kennis om mijne kinderen de godsdienst te leeren; hiertoe zijn de leeraars en katechizeermeesters, daar zend ik hen heen.» Maar schaamt ge u dan niet dus te spreken? Christen ouders! Lid-

maten van de gemeente des Heeren, hebben geene kennis om hunne eigene kinderen de eerste beginselen van de leer der zaligheid medetedeelen! O! het is uwe schande, uwe schuld en uw ongeluk, in plaats dat het u tot versooning zijn zoude. Een derde zegt; « ik kan toch mijne kinderen niet bekeeren, ik bid voor hen dagelijks, wat zal ik anders doen? » Zeker kunt ge uwe kinderen niet bekeeren, en dit eischt God ook niet van u? Maar gij kunt hen onderwijzen, vermanen en waarschuwen, en gij doet niet wat ge kunt, als ge dit alleen aan anderen overlaat. Ik vrees dat uw bidden niet hartelijk en ernstig is, als het niet gepaard gaat met eene godsdienstige opvoeding en vele trouwhartige vermaningen. Houdt dan op u zelve te verschoonen, ontrouwe vaders en moeders! en bekent liever voor God: ik deed niet wat ik had kunnen doen.

Ik heb nog niet alles gezegd.

VI. De kostelijke levenstijd word klein geacht, verbeuzeld en misbruikt.

De *kostelijke* levenstijd zeide ik. De apostel Paulus noemt het, *den welaangenamen tijd, den dag van zaligheid*, waarin Gods barmhartigheid ons wil hooren en helpen. De zestig, zeventig jaren, welke wij hier

hebben, zijn onze schooltijd, onze leertijd, onze oefentijd: de tijd van voorbereiding voor de eeuwigheid. *Wat de mensch hier zaait, dat zal hij eenmaal maaijen* (1). Maar wat wordt er hier gezaaid? Waartoe gebruiken vele menschen den tijd, die hun overblijft van hun beroep en werk; den tijd, dien zij konden uitzuinigen? Ieders geweten moge hier antwoorden! O! hoe vele kostelijke uren, die nooit wederkeeren, gaan er verloren, ja veel erger dan verloren in ledigheid, in beuzelingen, in verleidend en verdervend spel, in nietige gesprekken, in het lezen van onnutte, soms van zielbedervende boeken? Hoe veel tijd wordt er door sommigen lui verslapen? Ik vraag niet: *moest* dit anders? Dit spreekt van zelf, maar ik vraag: *kon* dit ook niet anders? En durft dan gij, die uwen levenstijd dus misbruikt, nog zeggen: ik doe wat in mijn vermogen is? Neen! gij hebt hier geene versooning; gij zijt bij u zelve veroordeeld; gij doet niet wat gij kunt.

En met dit klein achten en verbeuzelen van zoo veel kostelijke uren, gaat doorgaans nog eene andere verkeerdheid gepaard:

VII. *Eene schandelijke verkeerung wordt gezocht en aangehouden.*

Wij zijn gezellig van aard, en zoeken el-

(1) Gal. VI: 7.

kander. Zoo schiep ons onze wijze en weldadige Schepper. Dit is dan ook wel nuttig en goed, want dus kunnen en moeten wij elkander scherpen en oefenen, leeren en helpen. Maar helaas! door onzen afval van God en de verbastering onzer natuur is deze gezelligheid, die een bron van zegen had kunnen en moeten zijn, tot een bron van dwaasheid, boosheid en ellende geworden. Gelijk nu de goede en tot God wedergebrachte menschen gaarne zamen zijn, om zichzelf en elkander te stichten, zoo zoeken ook de ijdele menschen, de vrienden der wereld, de dienaars hunner lusten, elkander op, om zich te vermaken in elkanders dwaasheden en ondeugden. Hoedanig is *uwe* verkeerung mijne lieve medemenschen? Wat zijn *uwe* geliefkoosde gezelschappen? Mogelijk wel niet geheel slecht en goddeloos, immers dan zoudt gij geen lust hebben om dit boekje te lezen, maar toch zijn dezelve weinig be-
 duidend; zij brengen *uwe* zielen meer schade dan voordeel aan, en het goede wordt daardoor eerder in u verdoofd dan opgewekt. Gij weet dit ook wel: *uwe* ondervinding heeft u dit geleerd, gij hebt u zelve menigmaal veroordeeld. En evenwel houdt gij zulk eene verkeerung aan de hand, gij zoekt ze, gij wilt er u niet van losmaken. Durft gijlieden zeggen, dat ge doet wat in uw vermogen is? Of zult gij tot *uwe* verschooning bijbrengen:

« nu ik eenmaal in dit gezelschap ben ingewikkeld, kan ik mij daar niet van ontdoen.» Maar, indien gij bemerktet, dat deze uwe vrienden en gezellen u wilden bedriegen, u in uw tijdelijk bestaan zochten te onderkruipen, u van uw geld en goed te berooven, zoudt gij dan deze menschen niet ontvlugten? Maar dit gezelschap doet uwe ziel schade, verdooft in u den goeden zin, en ontsteelt u de rust van uw hart. Hoe veel meer moest ge dan hier allen moed en krachten inspannen, om u van zulk een schadelijk gezelschap te ontdoen, of uwe verkeerung met uwe medegezellen nuttiger interigten! Moet ge het dan niet toestemmen: ook in dit opzigt doet ge niet, wat ge kunt?

En dit herinnert mij nog iets anders:

VIII. Ook in het dagelijksch beroep en werk, hebben verkeerdheden plaats, die niet alleen behoorden, maar ook konden nagelaten worden.

De wijze en weldadige voorzienigheid van God, plaatst hier op aarde iederen mensch in zijnen stand, en geeft aan elk zijnen bijzonderen werkkring en verpligtingen, waarin hij behoort naarstig en getrouw bezig te zijn, en eenmaal zullen wij Hem van dit ons doen en laten rekenschap moeten geven.

Meermaal heeft de Heer Jezus ons dit nadrukkelijk geleerd (1). Hoe eerwaardig is deze onze betrekking en roeping, want zoo wordt ieder mensch in zijnen stand een dienstknecht van God. Hoe gewigtig wordt hierdoor ons werk, want zoo wordt het Gods werk: maar hoe gewigtig ook de verantwoording, die wij eenmaal, als dienstknechten, aan onzen Heer zullen moeten geven! Van hoeveel invloed is nu de waarneming van een eerlijk en nuttig beroep, niet alleen op ons tijdelijk, maar ook op ons eeuwig welzijn! Maar hoe verkeeren wij nu veelal in ons werk? Zeker blijft hier zelfs de beste mensch ver van de volmaakt-
heid; hij betreurt en belijdt dit dan ook voor zijnen God: maar bij velen van ons hebben hier verkeerdheden en verzuimen plaats, die niet alleen *moesten*, maar ook *konden* verbeterd worden. Menig een be-
toont eerlijkheid, ijver en trouw, als hij kan worden nagegaan in zijn doen; als dit hem gunst en eer kan geven bij anderen; als traagheid en ontrouw schade en schande zou aanbrengen; hij toont dus met der daad, dat hij, zoo hij wil, ook *kan* ijverig en ge-
trouw handelen. Maar die zelfde mensch gedraagt zich bedriegelijk, traag en ontrouw, als hij dit heimelijk en ongemerkt, zonder tijdelijke schade of schande doen kan. En

(1) Luc. XIX: 12—27.

durft gij tragen en ontrouwen in uw werk en roeping nu nog zeggen, dat gij doet wat in uw vermogen is? Neen! gij hebt u zelve al dikwijls, veroordeeld: gij doet altijd niet wat ge zoudt kunnen doen.

Ik voeg er ten laatste nog bij:

IX. Ook in de huisselijke verkeerling is men niet, en doet men niet voor elkander wat men zou kunnen zijn en doen.

Huisgenooten zijn meestal aan elkander verbonden door de naauwste en teederste banden. Hier vindt men onder hetzelfde dak echtgenooten, ouders en kinderen, broeders en zusters; menschen derhalve, die eene dubbele verpligting en tevens een dubbel belang hebben om elkander het leven aangenaam te maken, om de een den ander voort te helpen op den goeden en regten weg naar het eeuwige leven. Maar, hoeveel onrust en wanorde, hoeveel twist en verdeeldheid heeft hier dikwijls plaats; hoe ongemakkelijk maakt men elkander het leven; hoe menigmaal doet men elkander zondigen, door dat ieder lid van het huisgezin in zijne betrekking, als ouder en kind, als heer of knecht, als vrouw of dienstmaagd, niet is die inschikkelijke, die vriendelijke, die trouwe, die hulpvaardige mensch, die hij zijn konde. Ik weet wel: ook hier ontbreekt het niet

aan ijdele verschooningen. « Ja” zegt de oploopende, die door zijne drift en toorn het huisgezin beroert, « dat is mijn zwak, dat ligt zoo in mijn temperament, driftig ben ik: maar ik ben toch niet haatdragend, het is spoedig weer vergeten.” De eigenzinnige zegt: « ik behoef mij door een broeder of zuster niet te laten regeren; ik heb zoo veel regt als hij.” De onbescheidene en bitze zegt: « ik ben geen pluimstrijker; ik zeg, zoo als het mij op het hart ligt.” Zoo heeft elk zijne verschooning en hij blijft die hij is. Maar stelt u voor, (het is u misschien wel eens gebeurd) dat uw huis, waarin door oploopende drift, of eigenzinnigheid of ongedienstigheid, gedurige onrust, verdriet en zonde woont, werd bezocht door een goed en geacht vriend, een’ beminnelijken en braven man, die eenige dagen bij u doorbragt! Hoe is het nu bij u, zoo lang de eerwaardige man bij u vertoeft? Waarlijk! het gelijkt wel een ander huisgezin: de driftige blijft bedaard, de eigenzinnige is toegevend, de stuursche is bescheiden, de loome en trage is gedienschtig: nu gaat alles veel beter. Ziet! gij kunt wel, maar gij wilt niet; en de achting en liefde voor een mensch, de vrees, dat gij van hem zoudt veroordeeld worden, vermag meer bij u dan de vreeze Gods. Neen! gij doet niet wat gij kunt.

Ik zou bij alle de opgenoemde bijzonderheden nog meerdere kunnen voegen. Ik zou ook kunnen spreken over de behulpzaamheid omtrent ongelukkigen; over de mededeelzaamheid omtrent behoeftigen, waarin wij meestal veel meer vermogen, dan wij doen; maar ik heb genoeg gezegd om ieder, die de waarheid hooren wil, te overtuigen dat wij niet doen wat wij kunnen ter bevordering van onze ware zaligheid, en de behoudenis onzer onsterfelijke zielen.

En alle deze bijgebragte beschuldigingen zijn niet alleen en bij uitsluiting toepasselijk op menschen die nog zorgeloos, zonder nadenken, leven naar hun eigen goed vinden: maar al te dikwijls gelden zij ook hen, die aanvankelijk bekeerd zijn tot de dienst van God, en die hunne verpligting dus beter kennen. Ook deze doen niet wat zij konden, om zich te oefenen tot godzaligheid.

En wat volgt nu uit al het gezegde?

Hier uit volgt: 1. Dat alle uitflugten, waardoor wij ons willen onttrekken aan een godsdienstig en vroom leven, waardoor wij onze zonden en kwade gewoonten willen verschoonen, ijdel en valsch zijn. Wij doen dan, gelijk onze eerste ouders, die hunne schuld en schande niet eenvoudig en opregt wilden weten en bekennen. 2. Dat onze

verzuimen en zonden veel meer in onze onwilligheid, dan in ons onvermogen ten goede, moeten gezocht worden, en dat wij veel meer zouden kunnen, indien wij maar beter en ernstiger wilden. Niet vreemd is het, dat de Zaligmaker tot de Joden zeide: *Gij wilt niet tot mij komen opdat gij het leven hebt* (1). 3. Wij zijn dus strafschuldig voor God. Indien wij waarlijk deden, wat wij kunnen, zouden wij voor onze gebreken en zonden, nog een schijn van versooning vinden: maar nu zijn wij veroordeeld door ons eigen geweten, en niemand kan zich regtvaardigen voor God.

II. Maar, waaruit mag toch die valsche inbeelding bij vele menschen voortkomen, dat zij zichzelf wijsmaken: *ik doe wat in mijn vermogen is?* Het is van belang dat wij dit wel weten: zoo zullen wij niet alleen de dwaasheid en verkeerdheid van zulk een bestaan te duidelijker inzien, maar ook te meer leeren verstaan, hoe wij tot eene betere denkwijze komen kunnen,

De bronnen en oorzaken van dit ongelukkig wanbegrip zijn velerlei.

I. *Vele menschen kennen hun pligt niet.*

Zij weten niet, hoedanig zij behoorden

(1) Johan. V: 40.

te zijn; wat zij behoorden te doen. Zij meenen, dat zij onberispelijke goede menschen zijn, als zij niet stelen, niet vloeken, niet liegen, niet kijven; als zij geen dronkaards, geen hoereerders, geene openbare zondaars zijn. Zij hebben het nog nooit regt bedacht, dat het niet genoeg is *geen kwaad* te doen, maar dat wij altijd en overal *goed* doen moeten. Zij merken niet op, wat Gods woord en wet van hen eischt; wat liefde, eerbied, dankbaarheid en gehoorzaamheid zij aan Hem en aan den Zaligmaker schuldig zijn; hoedanig zij zich behooren te gedragen in de onderscheidene standen, waarin de Voorzienigheid hen geplaatst heeft; wie zij als echtgenooten behoorden te zijn, omtrent man of vrouw; als vader of moeder omtrent hunne kinderen; als kinderen omtrent hunne ouders; als broeders en zusters onder malkander; hoe eerlijk, naarstig, getrouw, gediensstig, ieder moet zijn in zijn dagelijksch beroep en werk; hoe vriendelijk en bescheiden in de verkeerling met zijne medemenschen. Zoo wordt er dag aan dag veel door ons verzuimd, hetwelk had moeten en ook had kunnen gedaan worden: maar wij merken het niet op als verzuim, omdat wij blind zijn voor onze verpligting. Zoo wordt het gedurige verzuim, eene zondige gewoonte, en de zondige gewoonte eene tweede natuur.

De mensch handelt verkeerd, maar hij ziet het niet, hij beseft het niet, hij meent dwaaselijk dat hij doet, wat hij kan.

II. *Een tweede bron is: wij letten niet genoeg op ons zelve.*

Al hebben wij ook eenige meerdere kennis en inzien in onzen pligt, echter duurt dit wanbegrip voort, omdat wij, of in het geheel niet, of althans niet nauwkeurig genoeg, op ons zelve acht geven. Er zijn weinige menschen, die gaarne met zichzelve omgaan, die zich zelve toespreken, die gedurig hun eigen geweten raadplegen. Al wat rondom ons is, de dagelijksche bezigheden, de zorgvuldigheden van dit leven, soms ook ijdele vermaken, verstrooiende gezelschappen nemen het menschelijke hart zoozeer in, dat ons geen tijd, geene aandacht, geen lust, geene ernst overblijft om op en in ons zelve te zien, en ons zelve bedachtzaam af te vragen: hoe is het met mij gesteld? Hoe leef ik? Wat wil ik? Wat doe ik? Als wij aan den avond van elken dag voorzigtig en opregt rekenschap bielden met ons zelve en ons zelve afvroegen: hoe heb ik, die eens sterven moet en voor God verschijnen, dezen dag doorgebracht? Had ik mijn tijd niet nutter kunnen gebruiken? Had ik niet voorzigtiger kunnen zijn in mijn

spreken? Had ik niet vriendelijker kunnen zijn in mijnen omgang met mijne medemenschen? O! dan zouden wij moeten beschaamd staan en zeggen: neen! ik deed niet, wat ik kon. Maar deze zelfbeproeving wordt verzuimd en de meeste menschen zijn veel bedachtzamer omtrent hunne tijdelijke en ligchamelijke, dan omtrent hunne eeuwige belangen. Zij slapen en droomen maar voort, en meenen in hunnen droom, *dat zij rijk zijn en geens dings gebrek hebben, niet wetende, dat zij zijn ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt* (1).

III. *Eene derde oorzaak van deze ongelukkige inbeelding is: dat wij een' verkeerden en valschen toetssteen gebruiken, in de beoordeeling van ons zelven en ons gedrag.*

Wij moeten ons doen en laten toetsen aan het woord en de wet van God, aan de lessen en vermaningen van het Evangelie: maar wij beoordeelen ons zelven doorgaans liever naar de denk- en levenswijze van deze wereld, naar de zeden en gewoonten van onzen tijd. Dit is een zeer bedriegelijke toetssteen. Als wij de mate van onze deugdzaamheid wilden berekenen naar het gedrag van anderen, moesten wij niet zien op de groote menigte,

(1) Openb. III: 17.

want *wijd is de poort en breed is de weg, die ten verderve leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan* (1); maar wij moesten letten op het mindere getal, op die zeldzame voortreffelijke menschen, welke zich door hunnen ernst en bedachtzaamheid, door hunnen eerbied voor God, door naarstigheit en trouw in hun beroep, door eenen liefderijken wandel onderscheiden. O! hoe diep zouden de meesten onzer zich dan moeten schamen! Maar nu zijn en blijven wij gerust, zorgeloos, met ons zelve wel voldaan. Wij zien van kinds af allerlei dwaasheid, verkeerdheid en verzuim, en zoo worden wij gewend aan de zonde, reeds eer wij regt kunnen onderscheiden, wat goed of kwaad is; zoo volgen wij de zonde na, eer wij opmerken, dat het zonde is? Zoo zijn wij reeds gewend aan velerlei verkeerdheden, als wij tot volwassen ouderdom gekomen zijn, en wij blijven er aan vasthouden, omdat de meesten rondom ons even zoo zijn en doen. Zoo misleiden wij ons zelve en elkander; zoo meent de misleide mensch, dat hij behoorlijk leeft, dat hij doet wat hij *kan*, omdat hij nooit geweten of bedacht heeft, en ook nu nog niet weten en bedenken wil, wat hij *moest* doen.

(1) Math. VII: 13, 14.

IV. *Eene vierde oorzaak van deze misleiding is onze: blinde en trotsche eigenliefde.*

Deze laat niet toe, dat wij ons zelve zouden aanklagen en beschuldigen. Onze wijze en goede Schepper heeft ons oorspronkelijk geschapen met eene betamende en heilzame liefde tot ons zelve en ons eigen welzijn; maar door onzen ongelukkigen afval van Hem, is onze geheele natuur en aanleg verbasterd, en ook het goede beginsel, die heilzame liefde tot ons zelve, ontaard en veranderd in eene trotsche zelfzoeking en zelfbedoeling, die ons verleidt om alles, wat in ons eenige loffelijkheid heeft, breed uit te meten, terwijl wij blind blijven voor onze verkeerdheden. Nu zijn *alle wegen des menschen regt en zuiver in zijne oogen* (1); nu kunnen wij er niet gemakkelijk toe komen om ons zelve in het ongelijk te stellen; nu zoeken wij allerlei nietige verschooningen om onze verkeerdheden te bedekken; de een geeft de schuld aan zijne verzuimde opvoeding; een ander aan zijne bekrompene omstandigheden; een derde aan de drukten en verstroojingen van zijn dagelijksch beroep en werk. Zoo maakt de mensch zichzelve wijs, dat hij in zijne omstandigheden zijn best doet, dat hij doet wat hij kan; en hij kan het niet verdragen, dat men een ongunstig oordeel over hem vellen zoude.

(1) Spr. XVI: 2. Hoofdst. XXI: 2.

V. *Ik voeg er nog een vijfde oorzaak bij:
zij is onze liefde tot de zonde.*

Wij zijn gehecht ieder aan zijne eigene verkeerdheden, en daarom schroomen wij onszelven te zien, gelijk wij zijn. De mensch vindt genoeg en rust in zijne tegenwoordige levenswijze en dit maakt hem onwillig en ongeschikt om dezelve onpartijdig te beoordeelen. Onze zonden zijn helaas! onze vrienden geworden, die wij dus voorspreken en waarvan wij geen kwaad hooren willen.

Wij zijn aan dezelve zoo gewoon geworden, dat wij er niet van willen afstaan. Nu geeft ons arglistig hart aan onze geliefkoosde zonden allerlei zoete en zachte namen, opdat wij ze, indien al niet geheel onschuldig, ten minste als verschoonlijke zwakheden te vrijer bij ons koesteren zouden. Losbandige dartzelheid heet nu vrolijke uitspanning; inhelligheid en bedrog noemt men, voor zijn huisgezin zorgen, op zijne zaken passen; valsheid is voorzigtigheid; een wereldgezin leven noemt men, zich te schikken naar den tijd, waarin men leeft. Zij die door de eene of andere booze lust gedurig zich laten wegslepen, zeggen: « dat is mijn zwak.» Zij die de openbare godsdienst verzuimen, zeggen: « het bestaat in het kerkgaan niet;» zij die zonder godsdienstig onderwijs onkundig voort leven, zeggen: « menig lidmaat

is niets beter, is nog erger dan ik." Zoo heeft de dwaze en verblinde mensch, de ongelukkige liefhebber en dienaar der zonde, allerlei nietige verschooningen gereed, en hij maakt zichzelve gaarne wijs, dat hij zoo slecht niet is als men denkt, dat hij doet wat hij kan.

Ik heb nu de voornaamste *bronnen* en *oorzaken* van deze rampzalige verblindings opgenoemd, en velen mijner lezers zullen hier zichzelve hebben kunnen vinden. Misschien hebt gij uwen naam wel meer dan eenmaal gehoord, want die opgenoemde verkeerdheden gaan doorgaans hand aan hand: de eene brengt de andere voort, zij voeden en sterken elkander. Een mensch, die zijne verpligtingen niet kent, zal even daardoor ook niet behoorlijk op zichzelve letten, hij zal zichzelve valsch beoordeelen, en dus in zijne trotsche eigenliefde gevoed worden. Van hier dan ook, dat alle deze verkeerdheden zamen vereenigd, te krachtiger werken, om den mensch zoo geheel te verblinden en te verdwalen, dat hij onbeschaamd durft zeggen: « ik doe, wat in mijn vermogen is.

III. Gij zijt nu, zoo ik hoop in uw *verstand* overreed, dat gij uzelve grootelijks bedriegt, als ge dus denkt en spreekt: maar dit is nog

niet genoeg. Ik wenschte u wel *hartelyk* te overtuigen.

Hoe dwaas en slecht, hoe verderfelijk en gevaarlijk is het voor ons, dus een, goeden dunk van zichzelf te hebben en zijne verkeerdheden met nietige verschooning te willen goed maken.

Let nog eens aandachtig op hetgeen ik u hiervan wilde zeggen; en als ik hier soms een scherp woord spreek, moet ge mij dit niet ten kwade duiden, want diepgewortelde kwalen, die onze gezondheid en ons leven dreigen, moeten met scherpe messen uitgesneden worden.

I. *Gij kent u zelve niet.*

Zoo is het immers, want gij zijt niet die ge meent te zijn: gij zijt blind voor u zelve en uwe verkeerdheden. De mensch die steeds met zichzelf omgaat, ten minste, met zichzelf kon en moest omgaan, behoorde eerst en bovenal te letten op zichzelf, op zijne gedachten, begeerten en bedoelingen, op zijne woorden en daden, opdat hij dus regt mogte weten, wie hij is, wat er in hem niet goed, maar schadelijk en verderfelijk is; waardoor hij zichzelf benadeeld, en wat hij tot zijne verbetering

en waar geluk behoeft. Maar gij, verblinde mensch! weet daar niets van! Gij kent uw ambacht en broodgewin, uwe bezittingen en inkomsten, uw tijdelijke winst en verlies; gij kent ook wel de verkeerdheden van uwe medemenschen, en weet die in alle hare slechtheid te beschrijven: maar, wat gij eerst en boven al moest bedenken en weten, is u vreemd: gij kent u zelven niet. Is dat niet dwaas? Over dingen van minder belang gaan uwe gedachten dagelijks: maar, wat u het naaste, het gewigtigste, het liefste zijn moest, uw eigen zelven, uw eigen bestaan en levenswijze, uw eigen gebrek en behoefte ziet ge voorbij; en dus beseft ge niet, wat u goed of kwaad doet; dus gaat ge voort u zelven te bederven, zonder dat ge het weet. — Gij moest als een redelijk mensch bedenken en weten, hoe ge u zelven, uwe ziel en ligchaam behoort te behoeden en te helpen: maar dit weet ge niet. De verstandigen onder de Heidenen riepen malkander toe: *ken u zelven*, maar gij, schoon ge een Christen genoemd wordt, kent u zelven niet!

II. Gij denkt en spreekt niet overeenkomstig de leer van Gods woord.

Het woord van God wekt ons, overal en op allerlei wijze, op tot schaamte over ons

zelve, tot verootmoediging voor God, tot belijdenis van onze zonden. Het zegt: *zalig zijn ze die treuren*, die bedroefd en bekommerd zijn over zich zelve. *Zalig zijn zij, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid*, omdat zij gevoelen, dat zij niet doen, wat zij konden en moesten (1). De Zaligmaker verfoeit menschen, die zich zelve verschoonen en vrijspreken, en zegt, dat zij een gruwel zijn voor God, terwijl hij in tegendeel aan den ootmoedigen genade belooft (2). Maar vergelijk u zelve nu hier bij! schoon ge wel toestemt, dat ge niet zonder gebrek zijt, gij meent toch, dat ge het zoo goed maakt, als ge kunt, dus zijt ge dan ook niet beschaamd, niet bedroefd over u zelve; gij hebt geene zonden te belijden voor God, maar zijt gerust, en met u zelve wel voldaan. Gij zijt dus geheel anders gestemd, dan Gods woord wil, dat wij zijn zullen. — Herinnert u eens, hoe het gemoedsbestaan van de beste en vroomste menschen ons in de heilige schrift wordt voorgesteld; hoe zulken, die van God worden goedgekeurd en geprezen, over zich zelve dachten! dit waren geene menschen, die zich zelve verschoonden, die meenden, dat zij hun best deden, maar die veelmeer verlegen en neergedrukt waren over hunne

(1) Matth. V: 4, 6.

(2) Luc. XVIII: 9—14.

zonden, en zich zelve deswegens aanklaagden bij God. David, die opregte man, be-
tuigde bij herhaling: *Wie zou de afdwalingen verstaan! wie zou zijne zonden kunnen doorgronden en tellen! reinig mij, Heer! van mijne verborgene afdwalingen! Treedt niet in het gerigt met uwen knecht (1)! de voortreffelijke Profeet Jesaja klaagde: Wee mij dat ik een man van onreine lippen ben (2)! en de uitnemendste van alle de Apostelen riep uit: Ik ellendig mensch! het goede dat ik wil, doe ik niet, en het kwaad, dat ik niet wil, doe ik (3), Maar gijlieden, die doet wat in uw vermogen is, gij behoeft zoo niet te klagen over u zelve; gij zijt geheel anders; gij zijt betere menschen! Ja! veel beter! maar alleen in uwe eigene oogen. —*

En of het nog niet genoeg ware, dus u zelve ijdel te verheffen, begaat ge hiermede nog eene nieuwe dwaasheid en stoutheid.

III. In plaats van u zelve te veroordeelen, legt ge heimelijk de schuld op God.

Gij durft wel niet zeggen, dat ge doet, al wat ge behoort te doen; maar zoo veel echter meent ge te doen als in uwe kran-

(1) Psm. XIX: 13. Psm. CXLIII: 2.

(2) Jes. VI: 5.

(3) Rom. VII: 19.

ke vermogen is. Gij doet dus uw best, uw kranke vermogen laat u niet meer toe; als ge meer kondet doen, zoudet gij dit ook niet nalaten. Zoo is er dan, naar uwe gedachten, bij u geen schuld. Maar wie is dan de oorzaak van dit kranke en gebrek-kige? Zoo deze oorzaak niet bij u is, kan zij bij niemand dan bij uwen schepper wezen, die u geen meerder en beter vermogen gaf. Ongelukkige mensch! bedenkt ge wel, wat ge zegt, als ge dus u zelveu verschoont? Even dat kranke vermogen, waarvan ge spreekt, is uw eigen schuld en schande. Of hebt gij het niet geleerd, dat God den mensch geschapen heeft naar zijn beeld, wijs, heilig en goed? Maar wij hebben onszelven verdorven, en wij verderven ons nog dagelijks; wij willen het goede niet; wij hangen aan eigen zin en lusten, daar wij integendeel voor God, voor zijnen wil en dienst alles moesten over hebben. Dit is ons *kranke vermogen*: wij moesten liever zeggen: *ondeugende natuur*, waarover wij ons voor den heiligen en alwetenden ten diepste moesten schamen en veroordeelen. In plaats van ons zelveu te verschoonen, en heimelijk de schuld op God te werpen, moesten wij bekennen; « bij U Heer is de gerechtigheid, en bij mij de overtreding en de schande. »

Ik moet er nog meer bijvoegen.

IV. *Wij zijn hierdoor onvatbaar voor de hulp en vertroosting van Gods genade.*

Dit is een verderfelijk gevolg van deze verblindings. Het Evangelie komt tot ons als tot groote zondaren, die, niet alleen niet doen wat wij *moesten*, maar ook niet doen wat wij *kunnen* doen; die dus geheel schuldig voor God en bij Hem regtvaardig veroordeeld zijn. Maar zulke menschen zijt gij immers niet? Gij zijt geene groote zondaars, want gij hebt vele verschooningen en doet uw best. Voor zulke menschen is de Bijbel niet geschreven. Het Evangelie onzer zaligheid is voor menschen, die bedroefd zijn over hunne zonden, die in deze droefenis rust en troost zoeken voor hunne harten, in den rijkdom van Gods genade: zulke menschen alleen vinden hier hulp, en worden zalig gesproken. Het Evangelie is voor menschen, die hunne zonden dagelijks belijden voor God; aan zulken alleen wordt vergeving beloofd. Maar gij hebt misschien nog nooit, uit smartelijk gevoel van uwe schuld, u voor God ootmoedigd; gij verschoont u zelve weltevreden; gij kunt den Zaligmaker voor dat weltevredene en onbekommerde hart dan ook gemakkelijk missen; gij denkt dan ook niet veel aan Hem, want uw troost en hope is niet in Hem. Of zegt ge misschien: « Neen! ik kan den Zaligmaker niet missen,

want, al doe ik, wat in mijn vermogen is, ik weet echter wel, dat ik veel te kort schiet en niet al doe, wat ik moest: zoo volmaakt is niemand, en daarom hoop ik ook op Gods barmhartigheid: hij heeft ons dien Verlosser geschonken, om alles, wat er bij ons ontbreekt, voor ons goed te maken." Lieve menschen! dit is een krom en verdraaid Evangelie; dit is een weg van zaligheid, dien gij zelfs maakt naar uwen eigen zin en smaak, maar die in Gods woord ons nergens aldus geleerd wordt. Gij wilt het dan zoo ver brengen, als gij kunt, en wat er voorts bij u ontbreekt, zal Gods barmhartigheid u kwijtschelden: gij wilt dan gedeeltelijk u zelven zalig maken, en het overige zal de Heer Christus doen; gij wilt dan uwe arme kranke gehoorzaamheid, (die nog bovendien, niets meer dan ingebeelde gehoorzaamheid is), bij God in rekening brengen, en daarop zaligheid verwachten! Ja! dit willen vele menschen; schoon zij met hunnen mond, en naar hetgeen zij in hunne jeugd geleerd hebben, de *genade* belijden, willen zij in hun hart en zin zich zelven, althans voor een gedeelte, helpen. Neen! dit is *Gods* Evangelie niet; dit is *uw* *eigen* Evangelie; dit is de wijsheid van ons verblind verstand, en van ons hoogmoedig hart. Waarlijk! wij moeten als geheel veroordeelden, die geene verschooningen weten

of willen, die zich in hun beste doen schuldig zien, de toevlugt nemen tot den algenoegzamen Verlosser: niet, op dat Hij zulken, die hun best doen, de hand reike en hun verder voorthelpe: maar, op dat Hij zulken, die met alle hunne zondaarsbraafheid geheel in de schuld liggen, uit enkele genade aanneme, en uit hunne ellende uittrekke. Het moet de taal van onze harten zijn: *Uit de diepte van mijne zonden en ellende roep ik tot u, o Heer! zoo gij de ongerechtigheden wilt gadeslaan, Heer! wie zal bestaan! maar bij u is vergeving* (1). Och! dat gij, wien deze teregtwijzing aangaat, (en zij gaat velen aan) leerdet beseffen, dat, zoo lang ge uwe zaligheid in u zelve zoekt, gij ontvatbaar zijt voor het dierbaar Evangelie; het is voor u gesloten; gij verstaat het niet; gij kunt er geen behagen in vinden. Zulke menschen, die meenen, dat zij doen wat zij kunnen, moeten een geheel ander Evangelie hebben, dan Gods wijsheid en liefde aan ons, hulpelooze zondaren, in zijn woord geschonken heeft.

En dit is nog al de schade niet:

(1) Ps. CXXX: 3, 4.

V. *Wij zijn dan even zeer ontvatbaar voor alle ware verbetering.*

Dit is een vierde gevolg van onze verblindings. Deze verbetering wordt belemmerd door den ijdel en valschen waan, dat men reeds aanvankelijk goed, althans niet hoog te berispen is; wij zijn met onze zedigheid, met onze eerlijkheid, met onze godsdienstigheid voldaan; wij doen, naar onze meening ons best, wat zou ons dan zoo zeer drijven om nog al zediger, eerlijker en godsdienstiger te worden? Hier komt nog bij, dat zulke menschen geene ernstige vermaningen en bestraffingen kunnen verdragen; zij verbeelden zich dezelve niet noodig te hebben, en daarom worden zij boos en gemelijk tegen den leeraar of trouwen vriend, die hen waarschuwt: hoe zou er dan verbetering bij hen mogelijk zijn? Wij zien eene levendige beelden van zulke verblinde hoogmoedige en onverbeterlijke menschen in de Phariseën, ten tijde van Jezus omwandeling op aarde. Zij werden boos tegen dien trouwhartigen leeraar, en vroegen met bitteren haat tegen Hem: » *zijn wij dan ook blind?* (1) Zoo liepen zij, als blinden, die niet weten wilden, dat zij blind waren, voort op hunnen verkeerden weg; zij weigerden den besten

(1) Joan. IX: 39—41.

leidsman aan te nemen, en dwaalden eigenzinnig voort tot hun verderf en ondergang. En al laat soms de stem van het geweten zich hooren, die ons zegt, dat het niet zoo best met ons gesteld is, als wij wel gaarne zouden denken: dan nog zijn wij daardoor niet vatbaar voor ware goede behagelijke verbetering: want zulk eene verbetering moet hartelijk, vrijwillig en bestendig zijn: maar dit kan de enkele overtuiging van het geweten niet te weeg brengen: onze zondige lusten en booze zinnen staan hier in den weg, en overweldigen de stem van het geweten. De opregte en aanhoudende verbetering van den mensch is eene vrucht van het ootmoedig en schuldbelijdend geloof in Gods genade om Jezus Christus wil: maar dit geloof woont niet bij menschen, die meenen dat zij doen, wat zij kunnen. Zulke menschen gelooven veel meer aan zich zelve en hunne kranke deugd, dan dat zij aan God en diens genade gelooven zouden; en zoo zullen zij dan, met deze hunne deugdzaamheid, zeer ondeugend in de oogen van den alwetenden en heiligen God blijven moeten.

VI. *En om en door dit alles zijn zulke menschen mishagelijk voor God, en hoogst ongelukkig.*

Dat behoest nu wel geen breedvoerig bewijs. Gaat al het gezegde maar na! Wat moet de alwetende en heilige God oordeelen van een mensch, die zich dwaasselijk verheft en leeft in den ijdel en waan van veel beter te zijn, dan hij is? Wat moet Hij oordeelen van een mensch, die de waarschuwingen en vermaningen van zijn woord tegenspreekt? Die hierdoor onvatbaar is, en zichzelf onvatbaar maakt voor de genade, die hem verkondigd wordt? Die dus voortgaat in zijne verblinding, en hoe langer hoe verder wegdwaalt van den goeden weg? Zeker! de Allerheiligste, die het harte proeft, *die lust heeft tot waarheid in het binnenste* (1) heeft een afkeer van die menschen. Hij wederstaat zulke hoovaardigen. En zijn de zoodanigen dan niet hoogst ongelukkig? Al is het ook, dat zij hier in hunne hoogmoedige verblinding, onbekommerd voortleven en geen kwaad vreezen, zij zijn even daardoor dies te ongelukkiger. Buiten God en deszelfs genade blijven zij liggen onder de schuld hunner overtredingen en hebben niets te wachten dan zijn ongenoegen en straf; zonder ware verbetering levende en sterven-

(1) Ps. LI: 8.

de, zijn zij ongeschikt voor den heiligen en zaligen hemel. O! welk eene rampzalige verwachting voor de eeuwigheid!

IV. Ik heb dit alles voorgesteld, mijne lieve medemenschen! opdat ieder onzer zich hieraan zoude beproeven. En als wij onzen naam gehoord hebben, ei! dat wij dan niet loszinnig daarover heen stappen, maar er bij stilstaan, als bij eene hoogstgewigtige zaak. Gaarne geef ik u nog

Goeden raad om van ons blind zelfbedrog genezen te worden, en tot opregte zelfkennis en bedachtzaamheid te komen.

Gij kunt dien raad uzelfven geven, als ge nadenkt, wat ik gezegd heb; vooral, indien ge let op de verkeerdheden, die ik u als de voornamste oorzaken van onze ongelukkige verblindings heb aangewezen; deze roepen aan een ieder onzer toe: *Leer uwen pligt regt kennen! Let op uzelfven! Gebruik de regte toetssteen tot beproeving van uw gedrag! Noem de zonde met den regten naam!* Inderdaad, als wij deze lessen in acht nemen, dan zou de ijdele inbeelding, de zorgelooze gerustheid vallen, dan zouden wij ophouden onszelfven te verschoonen.

*Leer uwe onderscheidene verplichtingen
regt kennen!*

Uwe onderscheidene verplichtingen zeide ik, want deze zijn vele en velerleije. Ik heb dat reeds aangestipt, maar ik wil het u nog duidelijker zeggen. Bedenkt eens de onderscheidene betrekkingen, waarin ge staat tot uwe medemenschen! En iedere betrekking heeft hare bijzondere verplichtingen. Misschien zijt ge nog jong en hebt uwe ouders nog. Hoeveel eerbied en hoogachting, hoeveel ondergeschiktheid en gehoorzaamheid, hoeveel liefde en behulpzaamheid, hoeveel bescheidenheid en geduld zijt gij hun schuldig! — Of zijt gij zelf reeds gehuwd? dit geeft u weder nieuwe pligten. Hoeveel teederheid en hartelijkheid, hoeveel vrede-lievendheid en inschikkelijkheid moeten echtgenooten aan elkander betoonen! Waarschijnlijk zijt ge dan ook wel vader of moeder en ziet uwe kinderen rondom u, voor welker ligchamelijk en tijdelijk welzijn gij niet alleen hebt te zorgen: maar die gij verplicht zijt optevoeden in de kennis en de dienst van God; die ge met zachtmoedigheid en geduld, met ernst en trouw, moet onderwijzen, vermanen, bestraffen, voor en met hen bidden. Nog meer: gij hebt uwe broeders en zusters, met welke gij in uwe kindschheid onder één dak leefdet en dage-

lijks omgingt: ook deze moogt gij niet vergeten, maar moet hun uwe broederlijke en zusterlijke liefde, deelneming, raad, en hulp bewijzen, zoo veel ge kunt. En behalve deze betrekkingen van bloedverwantschap, hebt ge uwen stand in de burgerlijke maatschappij, uw dagelijksch bedrijf en kostwinning. Gij zijt koopman, of winkelier, of ambachtsman, of landbouwer, of dienstbode. Ook hier hrengt iedere stand zijne eigene pligten mede: naarstigheid en zuinigheid, eerlijkheid en trouw wordt hier van u gevorderd. En dit is nog niet alles. Gij staat ook in betrekking tot God en den Heer Jezus Christus: Gij zijt gedoopt; gij zijt een lidmaat van de gemeente; en hierdoor hebben wij ons vrijwillig verbonden om de dienst der wereld, en der zonde te laten varen en ons zelve aan de genade van den Verlosser en aan de dienst van God optedragen. Denk dat alles eens bedachtzaam na! telt alle die opgenoemde pligten bij u zelve op! vergelijk daarbij uw gedrag en vraag dan u zelve: of gij doet, wat ge zoudt kunnen doen! vraag uw zelve, of ge opregt en verstandig handelt, als ge voortgaat u zelve te verschoonen.

Gij zult dit nog minder willen doen, als ge bedenkt; dat het niet genoeg is, geen kwaad te doen: maar dat wij *goed* doen

moeten. Al onthouden wij ons van opzettelijke misdrijven, evenwel kunnen onze verzuimen en nalatigheden schandelijk groot en veelvuldig zijn. Het is niet genoeg, dat wij Gods naam niet misbruiken door vloeken en zweren, maar wij moeten steeds met den diepsten eerbied spreken van de goddelijke dingen; het is niet genoeg, dat wij onzen naasten niet bestelen: maar wij zijn verpligt zoo veel in ons vermogen is, zijn voordeel te zoeken, hem te helpen, zijn leed te verzachten; het is niet genoeg, dat wij onze kinderen geen slecht voorbeeld geven: maar wij behooren hen altijd, en in alles met een goed voorbeeld voortegaan. Als wij dus onze ontelbare verpligtingen regt leeren kennen, dan durven wij niet meer zeggen: ik doe, wat ik kan; dan schamen en verfoeijen wij ons zelve.

Ik voeg er eene tweede vermaning bij, die met de eerstgenoemde naauw samenhangt.

2. *Let op u zelven!*

Vergelijk dus uw bestaan en gedrag met uwen pligt! Merk op niet alleen wat kwaads ge deedt en doet: maar ook hoe veel goeds ge nalaat en verzuimt. Vooral ook: let op uw *hart!* dat is te zeggen: let op de *beginzelen*, waaruit gij handelt en op de *oogmerken*, die ge bedoelt. Het is toch niet

alleen de uitwendige daad, die het beslist, of wij te prijzen zijn, dan of wij moeten bestraft worden. Wij moeten hier dieper delven en vragen, *waarom* doe of laat, waarom zeg of zwijg ik dat? Komt het bij mij voort uit een opregt hart, uit liefde tot God en mijnen medemensch; uit liefde tot waarheid en deugd? Wat *bedoel* ik er mede? Heb ik daarbij misschien alleen mij zelve, eigen eer en voordeel in het oog, of, doe ik, zeg ik dit om daarin den Heer, mijnen God, behagelijk te zijn en mijnen naasten wel te doen? Als wij dus onpartijdig op ons zelve letten, ons zelve opregt onderzoeken, dan zullen wij opmerken, dat vele verschooningen, waarmede wij onze verkeerdheden willen bedekken en verkleinen, valsche woorden zijn, en dat wij daarin tegen ons hart en overtuiging spreken.

Nog eene *derde* les:

3. *Gebruik den echten toetssteen ter beoordeeling van uw gedrag.*

Ik heb het u doen opmerken, dat wij meestal onszelve toetsen aan de zeden en gewoonten, die in onzen leeftijd plaats hebben; men zegt: elk doet zoo, dit is thans de gewoonte: en nu maakt men zich zelve

wijs: „wat elk doet, zal wel zoo verkeerd niet zijn.” Wij moesten liever het tegenovergesteld besluit maken; want *wij weten dat de geheele wereld in het booze ligt* (1). Ik geef u een beter en veiliger toetssteen aan de hand. Beproof u zelve aan het *woord van God*; dit moet de spiegel zijn, waarin wij ons zelve beschouwen, dan zullen wij de onreinheden, die ons besmetten, opmerken en ons zelve schamen. Toen de vrome David had overdacht de wijsheid van Gods getuigenissen, de billijkheid van des Heeren bevelen, de reinheid der ware godsvrucht; toen hij opmerkte, hoe ook hij door dezelve klaarlijk werd vermaand en tot zijn plicht geroepen, betuigde hij met schaamte voor God: *wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van mijne verborgene afdwalingen!* (2)

Ik voeg er nog een tweede toetssteen bij. Raadpleeg de stem van uw *geweten!* als gij getrouw met u zelve handelt; als gij uw geweten niet op den mond slaat, als gij uw geweten niet iets anders laat zeggen, dan het zeggen wil, zal deze stem steeds met het woord van God overeenkomen en even alzoo spreken; want de stem van het geweten is het woord Gods binnen in ons: het is *de wet van God geschreven in onze*

(1) 1 Joan. V: 19.

(2) Ps. XIX: 8—13.

harten (1). Luister derhalve naar die stem, dan zult gij naar God luisteren! Luister naar die stem en zij zal u telkens zeggen, dat gij niet doet, wat ge zoudt kunnen doen; dat vele van uwe verschooningen niets anders zijn dan ijdele uitvlugten, en dat ge ten hoogste schuldig zijt voor God.

Ik voeg er nog eene laatste vermaning bij.

IV. *Noem de zonde met haren regten naam!*

Het is, gelijk we reeds opmerkten, eene bedriegelijke en gevaarlijke uitvinding van ons arglistig en zondelievend hart, dat wij aan onze ondeugden allerlei schoonschijnende en verzachtende namen geven; dit noemt de H. Schrift zijn kwaad te *bemantelen* (2) om dat wij dus doende, de leelijke zonde een behagelijk kleed of mantel omhangen, opdat hare boosheid en schande niet zoo zeer in het oog loope. Volg deze verderfelijke gewoonte niet na, want dus wiegt gij uw geweten, dien trouwen raadsman op het levenspad, in slaap; dus koestert gij uwe ergste vijanden, die uwe ziel bederven. En wat kan het ons baten! wij kunnen God niet bedriegen; in zijn denkenboek staan alle onze zonden met hare echte en leelijke namen aangeteekend, en

(1) Rom. II: 14, 15. (2) 2 Kon. XVII: 9a.

wij zullen eenmaal, niet naar de valsche begrippen, die in de wereld heerschen, maar naar het onbedriegelijk oordeel Gods geoordeeld worden. Dit is wel eene ontrustende en vreesselijke gedachte, maar zij is in ons heilzaam, want zij leert ons opregt en voorzigtig handelen met ons zelve; zij verootmoedigt ons voor God, zij kweekt haat tegen de zonde en baant ons den weg tot waarachtige bekeering. Wij willen dan met de H. Schrift de zonde, *dwaasheid, boosheid, ongehoorzaamheid tegen God, een duivelsch kwaad* noemen: wij willen niet meer zeggen: « ik doe wat in mijn krank vermogen is » wij willen ophouden ons zelve te verschoonen: maar liever ons zelve in waarheid veroordeelen voor Hem, want het Evangelie der genade zegt: *indien wij ons zelve oordeelen, zullen wij niet geoordeeld worden.* (1)

Ik heb mijne oplettende lezers nu geleerd, hoe zeer wij ons zelve bedriegen, als wij ons zelve verschoonen en meenen, dat wij doen, wat in ons vermogen is. Ik heb u de voornaamste *bronnen* en *oorzaken* van dat verblind zelfbedrog aangewezen. Ik heb u de *dwaasheid*, de *schande* en het *verderf* van zulk eene denkwijze en gezindheid voorgehouden. Ik heb u *goeden raad* en *vermaning* gegeven, opdat ge van

(1) 1 Cor. XI: 31.

deze gevaarlijke en zielverdervende verblind-
ding moogt genezen worden. Gij hebt dit,
hoop ik, *oplettend* gelezen en *nagedacht*,
want zonder *oplettendheid* en *nadenken*
kan het u niet baten. Ik zou dus nu hier
dit boekje kunnen eindigen, maar er ligt mij
nog iets gewigtigs op het hart, dat ik er ten
besluite wil bijvoegen.

Ik heb onder mijn schrijven meermaal
gedacht: zal dit boekje wel veel helpen?
De meeste menschen toch weten zeer wel
al, wat hun hier wordt herinnerd, indien
zij het maar willen weten en bedenken:
maar dit willen zij niet, en hoe ernstig en
welgemeend ik hun ook toespreke, kan ik
hun dien goeden wil om het te weten en
te bedenken, niet geven. Zoo zal men dan
het boekje lezen; sommigen zullen het met
hun verstand, misschien voor eenige oogen-
blikken met hun geweten toestemmen: maar
voorts zullen zij het bij hunne zijde neder-
leggen, en zich niet aantrekken; en zoo
zal ik dan vergeefsche moeite gedaan heb-
ben. Dit zoude mij smerten, lieve menschen!
allermeeft om uwent wil; het ware u dan
beter hetzelfde niet gelezen te hebben.
Daarom heb ik aan u een vriendelijk ver-
zoek, hetwelk ge mij, uit liefde tot uwe
eigene ziel, niet moet, niet moogt wei-
geren:

Als ge deze bladen gelezen hebt, als uw

verstand overreed, als uw geweten door het een of ander geraakt is, ga dan in uwe eenzaamheid, kniel neder voor God en bid: *Genadige God! ik heb zoo menigmaal in mijne blindheid gezegd, dat ik ter behoudenis van mijne ziel deed wat in mijn vermogen is: ik heb tot hiertoe mijne zonden verschoond: maar ik heb bedriegelijk, ik heb dwaas en slecht gehandeld; ik ben een verdorven en strafschuldig zondaar; ik deed niet wat ik kon, en nog veel minder, wat ik moest gedaan hebben. Zijt mij genadig, en vergeef mij mijne onopzagtheid, en ontelbare overtredingen! Leer mij mijzelven regt kennen! Geef mij daartoe uwen Heiligen Geest, op dat ik mij in waarheid voor u verootmoedige en tot u bekeerd worde!* Bid op deze of diergelijke wijze en herhaal zulk een gebed dagelijks en gedurig! als ge dit niet wilt, als ge dit niet doet, dan wanhoop ik aan uwe behoudenis. Maar, als ge hiertoe lust krijgt, — o! gij zult het niet te vergeefs doen; de genadige God zal u om Jezus Christus wil verhooren; Hij zal u aannemen en op den regten weg leiden. Hierop zegge uw hart, hierop zegt mijn hart, *Amen!*
